

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשל"ז
ערש"ק פרשת קרח

"ויקם משה" כדי "שישאו לו פנים"

מחלוקת קרח והקשר למעשה המרגלים

מדוע מתו מקטירי הקטורת

חסיד ומקושר





מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת קרח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תש"ז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט כפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויובל למוד בעצמו על אמיתת הדברים.



ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן הענינים



ג מקרא אני דורש

"ויקם משה" כדי "שישאו לו פנים"

"ויקם משה וילך אל דתן ואבירם", ובפרש"י: "כסבור שישאו לו פנים ולא עשו"; ביאור דברי רש"י, והכרחו בפשט הכתובים

(ע"פ לקוטי שיהות חלק כח עמ' 98 ואילך)

ו. פנינים

מדוע פפרוע מכולם אם רק אחד חטא? / מדוע מתו מקטירי הקטורת?

ז. יינה של תורה

מחלוקת קרח והקשר למעשה המרגלים

מדוע השתהה קורח בטענותיו עד אחרי חטא המרגלים? / טעות המרגלים מחד גיסא וטעותו של קרח מאידך גיסא / מעלת מצוות מעשיות ומעלתן היתירה כשהן "מוארות" / מצוה באופן של "בוקר" המביאה ל"יודע ה"

(ע"פ לקוטי שיהות ח"ד ע' 1048 ואילך)

ט. פנינים

המעלה הגדולה של העבודה בזמן הגלות / מחשבה טובה הפועלת על השני

י. חידושי סוגיות

חילוק הש"ס והספרי באיסור תרומה מן הרעה על היפה / יפלה בשית הש"ס אי תרומה מן הרעה על הרעה שפיר דמי, ויסיק דיש כאן פלוגתא יסודית בין הספרי לש"ס / יוסיף לבאר עפ"ז שיטות הרמב"ן והרמב"ם בזה

(ע"פ לקוטי שיהות ח"ג עמ' 120 ואילך)

יד. תורת היים

'ספר הזכרונות' - מדריך לחיים

טז. דרכי החסידות

חסיד ומקושר

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא



”ויקם משה” כדי ”שישאו לו פנים”

”ויקם משה וילך אל דתן ואבירם”, ובפרש”י: ”כסבור שישאו לו פנים ולא עשו”;
ביאור דברי רש”י, והכרחו בפשט הכתובים

א. בפרשתנו מסופר על מה שהיה לפני שפתחה הארץ את פיה ובלעה את קרח ועדתו, שמשה נצטווה לומר לעדת ישראל לסור מעליהם (טז, כג-כז):

”וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל העדה לאמר, העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם. ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, וילכו אחריו זקני ישראל. וידבר אל העדה לאמר, סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, ואל תגעו בכל אשר להם, פן תספו בכל חטאתם. ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירם מסביב” וגו’.

וברש”י העתיק התיבות ”ויקם משה”, ומפרש: ”כסבור שישאו לו פנים ולא עשו” נכן הוא בדפוסים הנפוצים. אבל בס’ זכרון נראה שהיה לפניו נוסח אחר, ואכמ”ל].

ולכאורה כוונתו בזה לבאר, למה הלך משה אל דתן ואבירם? הרי הדיבור שלו (בשליחותו של הקב”ה) לא היה לדתן ואבירם, אלא ”אל העדה”.

ולכן מפרש, שההליכה לדתן ואבירם היתה ענין נפרד (בנוסף לקיום הציווי ”דבר אל העדה”) – לפעול על דתן ואבירם שיעשו תשובה.

ב. אבל קשה להסביר כך כוונת רש”י, כי:

בדרך הפשט, הרי מעיקרא אין שאלה למה הלך משה לדתן ואבירם – כי כיון שבני ישראל היו אז ”מסביב למשכן קרח דתן ואבירם”, הרי כדי למסור אל העדה את ציווי ה' היה משה צריך ללכת אל משכן קרח, דתן ואבירם כדי למסור את הציווי!

ונמה שנאמר ”אל דתן ואבירם”, ולא ”אל משכן דתן ואבירם” – הרי דרך הכתוב לקצר; והטעם שהוזכרו רק ”דתן ואבירם” ולא קרח – יש לומר, כי ההליכה היתה (בעיקר) בשביל דתן ואבירם שהיו חונים בדגל ראובן רחוק אלפים אמה מן המשכן (ראה רש”י במדבר ב, ב), מה שאין כן קרח שהיה במחנה לוייה שהיתה סמוכה למשכן].

לקראת שבת

ה

ובכלל, איך אפשר לומר שמשה ידחה את קיום ציווי ה' שציויה עליו לדבר אל העדה להסתלק מעל משכן קרח דתן ואבירים – ובמקום זה יעשה דבר אחר מדעת עצמו וינסה להחזיר את דתן ואבירים בתשובה?!

ואם כן, שוב אינם מובנים דברי רש"י:

למה לא הסביר את מהלך הכתובים כפשוטם, שמשה הלך כדי לדבר אל העדה ולסלקם מעל משכן קרח ודתן ואבירים – ובמקום זה הכניס כאן ענין חדש ("שישאו לו פנים")?

ועוד צריך להבין – בלשון רש"י:

אם כוונת רש"י היא שמשה הלך להזהיר את דתן ואבירים לעשות תשובה, למה רש"י אינו אומר זאת בלשון ברורה – "כסבור שישאו לו פנים וישבו ממהלוקתם", או כיוצא בזה? – הלשון "כסבור שישאו לו פנים" משמעותה לכאורה שמשה רצה שיתנו לו כבוד גרידא! ...

ד. אך הביאור בזה, ובהקדים:

הנה ב'דיבור המתחיל' העתיק רש"י מהפסוק את התיבות "ויקם משה", ולא את התיבות "וילך אל דתן ואבירים". ולכאורה תמוה: הרי רש"י בא לפרש (לכאורה) את הטעם להליכת משה אל דתן ואבירים, ואם כן הרי דוקא תיבות אלה – "וילך אל דתן ואבירים" – הן הנוגעות לפירושו ואותן היה צריך להעתיק.

אלא שבזה גופא מבהיר רש"י, שהקושי בפסוק אינו בתיבות "וילך אל דתן ואבירים", כי הן מובנות שפיר – וכנ"ל, שבזה מסופר כיצד משה הלך מיד לקיים את ציווי ה' לומר לבני ישראל שיעלו מסביב למשכן דתן ואבירים;

הקושי הוא דוקא בהקדמה שמקדים הפסוק "ויקם משה" – מה מוסיפה תיבת "ויקם" בסיפור ההליכה אל דתן ואבירים?

מזה מכריח רש"י, שבנוסף להליכת משה אל דתן ואבירים, היתה פעולה נפרדת על ידי זה ש"ויקם משה".

איזה ענין יש בפעולה זו של "ויקם" בתור ענין לעצמו? מפרש רש"י – "כסבור שישאו לו פנים":

רש"י כבר פירש בפרשת חיי שרה (כג, יז), על הפסוק "ויקם שדה עפרון": "תקומה היתה לו". זאת אומרת, ש"ויקם" מורה גם על קימה ועליה בחשיבות.

ועל דרך זה בעניננו:

בזה שהפסוק מוסיף "ויקם משה", בא להשמיענו שמשה לא הלך סתם אל משכן דתן ואבירים, אלא הליכתו היתה באופן של "ויקם משה וילך" – "תקומה היתה לו", שההליכה היתה כמו הליכת מלך ומורם מעם, המעוררת רגש של חשיבות וכבוד; וכוונתו בזה היתה "כסבור שישאו לו פנים", שזה יפעל אצל דתן ואבירים "שישאו לו פנים".

ובזה מוסבר בפשטות זה שהפסוק ממשיך "וילכו אחריו זקני ישראל" – דלכאורה מדוע הלכו עם משה, אשר לא ציוה אותם? ולמאי נפקא מינה?

אלא שפרט זה מדגיש שהליכת משה היתה באופן של "ויקם" – משה הלך בתור מלך ונשיא ישראל, ולכן הלכו אחריו זקני ישראל.

ה. ומעתה תתורץ הקושיא הנ"ל – כיצד משה התעכב מלקיים מיד את ציווי ה' ועסק בענין אחר?

כי לפי רש"י הליכת משה לא היתה כדי להתרות בדתן ואבירם; ואדרבה, לפי פשוטו של מקרא היה אפור למשה להתרות בדתן ואבירם ולהשתדל להחזירם בתשובה – כי היה זה היפך ציווי ה' "העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם", שיסתלקו מעליהם;

אלא המכוון והתכלית של הליכתו היה כדי להזהיר את העדה, שהם יסתלקו "מעל אהלי האנשים" –

ורק שהליכתו היתה באופן של "ויקם משה", בכדי "שישאו לו פנים" – אבל לא היה זה בסתירה לקיום הציווי "העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם", כי משה לא התקרב לדתן ואבירם כדי לפעול עליהם על ידי דיבור וכיוצא בזה שיעשו תשובה. משה רק קיווה, שהליכתו באופן של "ויקם", מתוך גדולה וחיבות, תפעל עליהם הכנעה וביטול והם מצד עצמם "ישאו לו פנים".



מדוע לפרוע מכולם אם רק אחד חטא?

**א-ל אלקי הרוחות לכל בשר האיש אחד יחטא
ועל כל העדה תקצף**

יודע מחשבות, אין מרתך כמות בשר ודם, מלך בשר ודם
שסרחו עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך
כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות כל
המחשבות ויודע אתה מי החוטא
(פז, כב. רש"י)

אודות טענת משה "האיש אחד יחטא ועל כל
העדה תקצוף", הביא רש"י משל ממלך בשר ודם
שמעניש את כולם מחמת שאינו יודע מי החוטא,
אבל הקב"ה אינו כן ויודע מי החוטא.

ויש לתמוה, ובשניים: א. מה נוסף בהבנת העניין
על ידי המשל, שלא ניתן הי' להבחין בלעדיו? ב. הלא
על פי הצדק והיושר גם מלך בור'ד אינו מעניש את
הרבים כשאינו יודע מי החוטא?

ויש לומר הביאור בזה:

בכמה מפרשים (רמב"ן, ראב"ע, ספורנו. פי' מהר"ו
לכמדובר כאן) ביארו כוונת טענת משה "האיש אחד
יחטא ועל כל העדה תקצוף" – "שלא חטא במעשה
אלא קרח, והוא הגורם והוא המפתה אותם, וראוי
הוא שימות לבדו". והיינו שאין להעניש את כל עדת
קרח אלא את קרח בלבד.

ויש לומר שזו גם כוונת רש"י בפירושו ובמשל
שהביא. גם במשל ממלך בשר ודם מדובר אודות
מלך ש"סרחו עליו מקצת מדינה", ומוכן שישנו אחד
שהוא גרם וקלקל את כולם, וראוי להענישו לבדו
ולזכות את השאר, אלא שאין המלך יודע מיהו הגורם
לסירחון, ועל כן מעניש את כל החוטאים בפועל.

וטען משה, שכל זה הוא רק במלך בשר ודם
שאינו "יודע מחשבות", ונאלץ להעניש את כולם,
אבל הקב"ה שיוודע מחשבות, עליו להעניש את קרח
בלבד שהוא הגורם לסירחון של כל עדת קרח.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 51 ואילך)

מדוע מתו מקטירי הקטורת?

ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם
לפי פשוטו הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם
(פז, טו. רש"י)

הקשו המפרשים (גו"א, הואיל משה דבק טוב, ועוד),
איך סלקא אדעת'י של משה שהקטורת שהקריבו
רשעים הללו תקובל לרצון לפני הקב"ה, עד שהי'
צריך לבקש ע"ז מהקב"ה "אל תפן אל מנחתם"?

ויש לומר שתירץ רש"י קושיא זו בדיוק לשונו:

רש"י כתב "הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר
אל תפן אליהם" (כהגירסא הנפוצה ברש"י), ולכאורה
הרי בתחילת דבריו דיבר אודות הקטורת עצמה –
"הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר", ואם כן, הי'
לו להמשיך "אל תפן אלי" שלא יקבל הקב"ה את
הקטורת. אבל לפועל, בסיום דבריו אין רש"י ממשיך
לדבר אודות הקטורת אלא אודות מקריבי הקטורת –
"אל תפן אליהם".

ובזה מיישב רש"י את קושיית המפרשים. כי בקשת
משה לא הייתה שלא יקבל הקב"ה את הקטורת
הזרה, שהוא פשיטא. אלא תפלתו הייתה שהקב"ה
יעניש את הר"ן איש מקריבי הקטורת מחמת עצם
חטא המחלוקת, ולא כעונש על הקטורת הזרה.

ביאור הדברים:

לפום ריהטא, מטרת הקטרת הקטורת היתה שעל
ידי זה יבורר שאהרן "הוא הקדוש". כי מאחר שיש
רק כהן גדול אחד, ורק לו שייכת עבודת הקטורת
ולא לאחרים, נמצא שהקטורת של האחרים היא
קטורת זרה, ודינם במיתה ככל זר שהקריב קטורת.

אבל משה ראה שכונת המקטירים אינה מחמת
רצונם האמיתי להגיע לדרגת כהונה גדולה, אלא
מחמת שרצו לאחוז במחלוקת (ואיכרא דבתחילה
חשב משה שעצם הרצון לכהונה אצלם הוא חיובי,
ואמר "אף אני רוצה בכך", אך לאחר אריכות
המאורעות הסיק שהדבר נובע מחמת המחלוקת
ולא מרצון להתעלות), ועל כן התפלל משה שעונש
המיתה יבוא מחמת עצם חטא המחלוקת ולא רק על
הקטרת אש זרה.

וזהו שדייק רש"י וכתב "אל תפן אליהם",
לאנשים המקטירים, שיענשו מחמת מחלוקתם, ולא
כתב "אל תפן אלי" שמתפרש על הקטורת.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 105 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בענייני הפרשה על דרך החסידות

מחלוקת קרח והקשר למעשה המרגלים

מדוע השתהה קורח בטענותיו עד אחרי חטא המרגלים? / טעות המרגלים מחד גיסא וטעותו של קרח מאידך גיסא / מעלת מצוות מעשיות ומעלתן היתירה כשהן "מוארות" / מצוה באופן של "בוקר" המביאה ל"וידוע ה"

בנוגע למחלוקת קרח ועדתו מצינו דבר פלא, דהנה בתוך דברי ההתרסה של עדת קרח כלפי משה ואהרן, הם באו בטענה ואמרו "כי כל העדה כולם קדושים . . ומדוע תתנשאו על קהל ה" (פרשתנו טז, ג).

ויש לתמוה: טענתו של קרח "ומדוע תתנשאו" התחילה לכאורה אחרי כהונתו של אהרן. אהרן נתקדש קודש קדשים לכל המאוחר בר"ח ניסן של השנה השנית לצאתם מארץ מצרים – ומדוע השתהה קורח בטענותיו עד אחרי חטא המרגלים ותשעה באב, כמה וכמה חודשים אחר כך?!

אין זאת אלא מפני שעיקרי טענותיו של קרח היו מבוססות על מעשה המרגלים, ורק לאחר שראה את המרגלים ואת עונשם, התעורר וטען: "ומדוע תתנשאו".

ב. ביאור הדברים:

מבואר בחסידות (לקוטי תורה ר"פ שלח), שהמרגלים לא רצו להכנס לארץ בשל רצונם להשאר במצב של מדבר, כאשר חיים מלחם מן השמים ושותים מים מבארה של מרים. ביודעם ש"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", ורק בהיותם במדבר מוקפים בענני כבוד יכולים הם להתעלות בלימוד התורה ויראת השם. ואילו הכניסה לארץ נושבת תטריד את מנוחתם, מעתה יהיו עסוקים בל"ט מלאכות וסידורא דפת, ולא יוכלו להתפנות לעבוד את ה', בחינת "ארץ אוכלת יושביה". אך זו היתה טעותם הגדולה. מטרת השי"ת בנתינת התורה היתה שבני יקיימו מצוות

מעשיות, התלויות בארץ ובגשמיות, ורק כך תתמלא הכוונה העליונה בבריאת שמים וארץ וכל צבאיהם – שהיא "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" (תנחומא בחוקותי ג. נשא טז).
ועל כך נענשו ונתפרסמה טעותם.

ג. וזה מה שהביאו לקרח שפיקח היה לחלוק על משה ועל הכהונה וזה היה יסוד טענתו: עד מעשה המרגלים ניתן היה לחשוב שעיקר עבודת השם היא בלימוד התורה באהבה וביראה – ובדברים הללו אין ספק שאי אפשר לדמות כלל אף אדם מישראל למעלתם הגדולה של משה רבינו ואהרן הכהן;

אבל עכשיו שנתברר שהעיקר היא הכניסה לארץ נושבת, וקיום המצוות בגשמיות – בענין זה, של גשם המצוה – "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'", כל ישראל שווים בעשיית המצוה, וא"כ "ומדוע תנשאו על קהל השם". אף אם אמנם בעניני תורה ויראת השם צריכים כל ישראל לקבל ממשה רבינו – אך מדוע גם באותם ענינים שבהם שוים כל בית ישראל כאחד, גם שם צריכים לקבל ממשה רבינו.

ועל זה השיב מרע"ה: "בוקר ויודע ה' את אשר לו" – אפשר אמנם לקיים מצוות אף בלא כוונה, אך באם רוצים שיהיה זה באופן של "בוקר", מצוה מאירה שתביא ל"ויודע ה'" לידיעת וגילוי אלוקות, עבור זה צריכים "משה רבינו" צדיק הדור שבהשפעתו גם המצוות המעשיות הם "מעשים טובים" וכפירושו של בעל התניא: "מעשים טובים – ומאירים".

ד. וממנו נקח לעבוד את השם אלוקנו:

יכולה לבוא לאדם טענת המרגלים: העיקר הוא הכוונה שבלב, ו"רחמנא ליבא בעי", קיום המצוות בפועל אינו מוכרח כ"כ – ועל זה בא המענה ששיטת המרגלים היתה טעות, ורצונו של הבורא ית"ש הוא דוקא להכנס לארץ ישראל ולקיים מצוות גשמיות.

ולאיך יכולים לטעון את טענתו של קרח: אם העיקר הוא מעשה המצוות, מה מקום יש לאהבה ויראה וכוונות במצוות – ושוב באה תשובתה של התורה שאי אפשר לצאת במעשה בפועל בלבד, כי המעשים צריכים להיות באופן של "בוקר", מעשים טובים ומאירים באור האהבה והיראה (ראה תניא פל"ח).



פנינים

דרוש ואגדה

המעלה הגדולה של העבודה בזמן הגלות

ושמרו את משמרת אהל מועד

שתי אבוקות של אור בידם... והיו בודקין והולכין את כל העורה... כסדר הוה עושין בכל לילה ולילה חוץ מלילי שבת שאין בידם אור, אלא בודקין בנות הדלוקין שם מערב שבת. (יח, ד. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח הי"א)

מדברי הרמב"ם מתבאר שחילוק הי' בין בדיקת העזרה בחול לבדיקתה בשבת. בחול היו בודקין עם אבוקות של אור בידם, ואילו בשבת הבדיקה הייתה רק באמצעות "נרות הדלוקין שם מערב שבת".

ויש ללמוד מכך הוראה בעבודת האדם את קונו:

יום השבת רומז על ימות המשיח, שאזי יהיה "יום שכולו שבת" (סוף מס' תמיד), ואזי יתגלה אור רוחני גדול ונעלה, כמו שנאמר "ונגלה כבוד ה'" (ישעי' מ, ה).

עלול אדם לחשוב שלגבי הזמן דלעתיד לבוא והעילוי הגדול שיהיה אז, אין לעבודה בזמן הזה חשיבות כל כך, ואין לה תפיסת מקום ח"ו.

אך בהלכה זו מרומז, שהאמת היא להיפך: העבודה בזמן הזה היא חשובה ביותר, ואדרבא, כל הגילויים הנעלים שיהיו לעתיד לבוא, תלויים בעבודתנו בזמן הגלות.

כי "בִּיְלֵי שַׁבַּת אֵין בִּידֵם אֹר" - בימות המשיח, זמן "שכולו שבת" לא תהי' אפשריות להחזיק ב"נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג). על אותו הזמן נאמר "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ - אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה" (קהלת יב, א. שבת קנא, ב).

והגילוי העצום שיהי' לעתיד לבוא לא יהי' על ידי עבודת בני ישראל אז, אלא הוא תוצאה מ"נרות הדלוקים שם מערב שבת" - מעבודת בני ישראל בזמן הגלות.

וכפי שכתב כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא (פלי"ז) "תכלית השלימות של ימות המשיח... שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי, תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"א עמ' 243)

מחשבה טובה הפועלת על השני

ונחשב לכם תרומתכם

הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום, הרי זו תרומה, שנאמר ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן, במחשבה בלבד תהיה תרומה (יח, כו. רמב"ם הל' תרומות פ"ד ה"ז)

מכך שבדיני תרומה יכולה מחשבת האדם לפעול בחפץ שחוץ הימנו, יש ללמוד גודל ערך ידיעת ומחשבת האדם:

הן בצד הלא טוב, עד כמה צריכים להיות זהיר ממחשבה בלתי טובה. כי נוסף על חומר הדבר מצד עצמו הרי זה מזיק גם לעולם סביבו (ראה זכרי' ז, י, ח, י"ז).

ו"מרובה מדה טובה", שמזה יש ללמוד גודל העילוי והצורך במחשבה טובה, לחשוב בטובת הזולת. כי נוסף על העזרה במעשה בפועל או בדיבור, הרי גם מחשבה מועלת הרבה (ראה לקוטי דבורים בתחילתו).

ועל ידי שחושבים רק טוב על זולתו, הרי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), והיינו, שהקב"ה יביא שהמחשבה טובה על הזולת תפעל במעשה בפועל, ותגלה בו, מבלי הבט על המצב שבו הוא נמצא, את הטוב שבו, שיבוא לפועל טוב בחיי היום יום בקיום התורה ומצוותי'.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"א עמ' 63 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

חילוק הש"ס והספרי באיסור תרומה מן הרעה על היפה

יפלפל בשיטת הש"ס אי תרומה מן הרעה על הרעה שפיר דמי, ויסיק דיש כאן פלוגתא יסודית בין הספרי לש"ס / יוסיף לבאר עפ"ז שיטות הרמב"ן והרמב"ם בזה

להשיג לרשותו פירות יפים רק כדי שיוכל לתרום על כל פירותיו מן המובחר; אבל מ"מ תהי' פלוגתא היכא דיש לו מכבר תבואה יפה ותבואה רעה ורוצה לתרום מכל סוג בפני עצמו, מן היפה על היפה ומן הרעה על הרעה, דלשיטת הש"ס אין לאסור, משא"כ לספרי.

והנה בספרי הלשון היא "שלא מן המובחר", דלא כלשון הש"ס "על היפה". ולפי החילוק דלעיל עולה יפה, די"ל שבש"ס שגדר האיסור הוא רק בהפרשה מסוג רע על סוג טוב, ההדגשה היא על צד השליטה, שלא יתרום מסוג פחות מן הסוג שעליו מפריש, ובזה נוגע רק טיב סוג התבואה והפירות, וזהו לשון "רעה" ו"יפה" שהם שני סוגי פירות, והתורה באה לומר רק דכשמפריש על סוג יפה אין לו להפריש מסוג פירות הנקראות "רעה", אבל אם מפריש מסוג הנקרא "יפה" שפיר דמי אף אם אינה הכי משובחת בתוך סוג התבואה היפה שיש לו; משא"כ להספרי, דעיקרו של הדין הוא שלעולם צ"ל מן

איתא ביבמות פט: "מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה דכתיב (בסוף פרשתנו) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו [הא אם לא תרימו מן המובחר תשאו חטא. רש"י], ואם אין קדוש נשיאות חטא למה, מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה". ובספרי כאן "מנין אתה אומר שאם הפרשתם אותו שלא מן המובחר שאתם בנשיאות עון ת"ל ולא תשאו עליו חטא". ונראה לדייק דפלוגתא יש כאן, דבש"ס נאמר רק איסור לתרום מן הרעה על היפה, ומשמע שאין איסור לתרום מן הרעה כל זמן שהיא תרומה על רעה (וכן בינונית על בינונית); משא"כ בספרי מבואר דהוא דין בתרומה עצמה, שלעולם התרומה צריכה שתהי' "מן המובחר".

והן אמת שגם להספרי אם אין לו אלא בינונית או רעה, הרי חיוב התרומה חל רק על הפירות שיש לו, וכיצד יביא תרומה יפה כשכל פירותיו בינוניים או רעים, הלא אין לחייבו

"תורם מן הרעה על היפה" ולא כלשון הספרי "שהפרשתם אותו שלא מן המובחר", הוא לא משום דפליג על הספרי, אלא נקט כן רק להשמיענו (מלבד עצם הדין שהוא בנשיאות חטא) הדין שמאידיך "תרומתו תרומה" בדיעבד אף שעבר על איסור, ובפרט זה יש חידוש יותר בתורם מן הרע על היפה; משא"כ הספרי שבא להשמיענו רק עצם הדין שהוא "בנשיאות עון", סתם וכתב "שלא מן המובחר", שזהו החידוש, דאפילו אם רק לא הפריש מן המובחר, יש עליו נשיאות עון.

איברא דמאידיך דוחק לפרש כן שיטת הש"ס, כי בכ"מ שמצינו במשנה ובגמ' את האיסור שלא יתרום מן הרע, נאמר האיסור בלשון "לא מן הרע על היפה" או בלשון לא ממיין פלוני (שהוא רע) על מיין פלוני (שהוא טוב), עיי' משניות דתרומות פ"ב מ"ה ואילך ובתוספתא שם פ"ד ובמנחות נה ע"א ועוד. והרי בכל מקומות אלה לא נזכר כלל הדין שבדיעבד תרומתו תרומה (דנאמר שרק משום חידוש זה נקט בלשון זו כנ"ל). אלא ודאי משמע, דאכן להש"ס האיסור הוא רק מן הרע על היפה, אבל אם הוא מן הרע על הרע שפיר דמי, כנ"ל בארוכה.

ובאמת לכאורה יש לדייק כן מלשון הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות להרמב"ם, שמוסיף במנין מצוות עשה "מצוה ט, שנצטוינו בהפרישנו תרומה שנפריש אותה מן היפה או מן השוה, לא מן הרע על היפה" (ובדומה לזה לשונו בהוספתו במנין ל"ת, מצוה ז).

ובהקדים, דלפום ריהטא יש לפרש, שעיקר כוונת הרמב"ן במ"ש "או מן השוה" היא לומר שהחיוב לתרום מן היפה שולל רק הפרשה מן הרע ממש, אבל מותר להפריש מן הבינוני נועי"י היטב גבי דין

המובחר, י"ל דיש דין חיובי להשתדל לעולם לחפש הכי מובחר מבין כל מה שלפניו (עיי' ברמב"ם ריש הל' איסורי מזבח ושם ריש פ"ז גבי דין "מובחר" בקרבנות).

אולם, לכאורה עדיין יל"ע בזה אם נוכל לפרש דהש"ס פליג על הספרי וס"ל דאיי"צ להשתדל להפריש מן המובחר שבין היפות, שהרי שנינו בפירוש בתרומות פ"ב מ"ד "כל מקום שיש כהן תרום מן היפה", ועכצ"ל שגם לשיטת הש"ס החיוב ד"בהרימכם את חלבו ממנו" אינו רק איסור לתרום מן הרעה על היפה, אלא דין חיובי לתרום "מן היפה" ממש.

ובן שנינו שם מ"ו "וכל שאינו כלאים בחברו תרום מן היפה על הרע", הרי להדיא שהחיוב לתרום "מן היפה" פירושו גם "מן היפה על הרע", ודלא כנ"ל שלהש"ס תורמין מן הרע על הרע. איברא דבמשנה שם ממשיך ("תרום מן היפה על הרע) אבל לא מן הרע על היפה", וע"פ הנ"ל הו"ל להתנא לומר רק התיבות "אבל לא מן הרע" שאז ה"ז כולל גם לא מן הרע על הרע, ודו"ק היטב, ומשמע לכאורה, שאכן להש"ס האיסור הוא רק "מן הרע על היפה". אבל באמת י"ל דהא שנקט התנא "אבל לא מן הרע על היפה" הוא רק מחמת המשך דבריו, "ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה", ולכן נקט "מן הרע על היפה", להשמיענו חידוש, שגם באופן כזה, שלא רק שלא תרם מן היפה, אלא עוד זאת, שתרום מן הרע על היפה, מ"מ בדיעבד תרומתו תרומה. אבל עדיין י"ל דס"ל להש"ס דלכתחילה אסורים לתרום אפילו מן הרע על הרע.

ומעתה אפ"ל כן גם גבי מימרת הש"ס דלעיל, גבי ולא תשאו עליו חטא, דהא דנקט

מן הרע על הרע, אבל מאידך, כמובא לעיל ממשניות דתרומה דמפורש בש"ס גם שיש חיוב לתרום "מן היפה על הרע", דמשמע - ולא מן הרע על הרע.

ולכך נראה, דשיטת הש"ס היא דיש חילוק בין החיוב לכתחילה לבין האיסור (ולשיטת הרמב"ן יש כאן עשה ול"ת גמורים כנ"ל). דהחיוב לכתחילה ולהידור הוא לתרום מן היפה, וזה כולל אף מה שיש לתרום "מן היפה על הרע" ולא מן הרע על הרע, וכן ביפות גופא - המובחר מן היפות; אבל האיסור כשאינו תרום מן היפה, הוא רק כשתרום מן הרע על היפה, שרק אז הוא ב"נשיאות חטא".

(והרמב"ן) בלשונו גבי העשה, שכתב דשפיר מפריש אף "מן השוה", לא קאי בזה על החיוב דלכתחילה ולהידור, אלא קאי על האיסור העולה מתוך העשה, לאו הבא מכלל עשה (כהמשך לשונו שמפרט האיסור העולה מזה, "לא מן הרעה על היפה"), אבל אכן החיוב דלכתחילה ולהידור הוא להפריש מן היפה דוקא ולא מן השוה).

ועיי' בסוגיא דתמורה ד"אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מקרי, קמ"ל (דחוטא הוא)". וא"כ י"ל דגם לפי המסקנא דקמ"ל דמקרי חוטא אינו אלא בתורם מן הרע על היפה דאמרה בו תורה נשיאות חטא, ואין לך בו אלא חידוש, משא"כ זה שצריך לתרום מן היפה על הרעה כו' עדיין נשאר הסברא כדקס"ד דהוא רק למצוה מן המובחר.

ויש' לומר שהחילוק הנ"ל בין האיסור והחיוב תלוי בלשונות הכתובים, דגבי

מובחר בקרבנות הנ"ל ברמב"ם. וכן מפורש בב"מ כב. בסוגיא ד"כלך אצל יפות", ד"סתמי' דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום", ומדוייק גם כן בלשון הגמ' בתמורה ה. "והרי תרום מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו, חלבו אין גירועין לא", שרק "גירועין" אסור.

מיהו אם זהו שנתכוון הרמב"ן צע"ק לשונו "או מן השוה", דלכאורה הו"ל לנקוט כלשון הש"ס "או מן הבינוני". ומסתבר יותר לפרש לשון הרמב"ן "או מן השוה", שכוונתו שלעולם אם התרומה והשיריים הם "בשווה", כלומר מאותו הסוג (ואין נפק"מ אם המדובר ביפים, בינונים או רעים), מותרים לתרום זה על זה כל זמן שששים בסוגם. כי האיסור הוא רק לתרום "מן הרע על היפה" אבל אם התרומה "שוה", ואפילו שניהם מן הרע, שפיר דמי (ועיי' ערוך השולחן העתיד הל' תרומות סי' טו).

ויש' להוסיף, שגם את"ל שכוונת הרמב"ן ב"או מן השוה" היא רק לומר שמותרים לתרום מן הבינוני, סו"ס ה"ז לכאורה דלא כשיטת הספרי הנ"ל שכל זמן שאינו "מן המובחר" יש כאן נשיאת עון, ודוחק גדול לפרש שכוונת הספרי לשלול רק "רע" ולא בינוני [ואדרבה, פשטות משמעות הספרי היא, דגם כשתרום מן היפה צריך לתרום מן המובחר שביפות גופא, כנ"ל]. וע"פ כהנ"ל י"ל שמקורו של הרמב"ן הוא בלשונות הש"ס הנ"ל, שהאיסור הוא רק לתרום מן הרע על היפה.

ומה שצ"ע מעתה, דא"כ נמצא שיש קצת סתירה בשיטת הש"ס, כי מחד גיסא בכל מקום מדייק הש"ס שהאיסור הוא רק לתרום מן הרע על היפה, ומשמע דאין איסור

והנה שיטת הרמב"ם היא כהספרי, ששינה מלשון המשנה הנ"ל "כל מקום שיש כהן תורם מן היפה", וכתב רפ"ה מהל' תרומות "אין תורמין אלא מן היפה שנאמר בהרימכם את חלבו ממנו", שיש לפרש כוונת הרמב"ם שהחויב לתרום מן היפה אינו רק הידור מצוה אלא שיש איסור לתרום שלא מן המובחר ("אין תורמין אלא מן היפה"), וכלשון הספרי הנ"ל "שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר".

ומעתה י"ל שהרמב"ם והרמב"ן לשיטתייהו אזלי. דלהרמב"ם דס"ל שהציווי ד"לא תשאו עליו חטא" אינו לאו בפ"ע אלא "שלילת החיוב" (ראה סהמ"צ מ"ע קכט ובמפרשיו), אין חילוק בין החיוב היסודי להרים מן היפה ובין האיסור העולה ממנו, "לא תשאו עליו חטא", ששניהם איירי באותו ענין; משא"כ להרמב"ן, ש"ולא תשאו עליו חטא" הוא לאו בפ"ע, ס"ל שהעשה והלאו איירי בגוונים שונים כנ"ל.

האיסור נאמר "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו", ופשטות הכתוב היינו לומר דאסור שהנשאר ("ממנו") יהי "חלבו" של החלק המופרש, היינו משובח הימנו, ושולל הכתוב מן הרעה על היפה; משא"כ גבי החיוב לתרום מן היפה נאמר גם לעיל בפרשתנו "מכל חלבו" סתם, "כל חלב יצהר גו'", היינו שהתרומה בכלל צ"ל לעולם מן ה"חלב" והמובחר.

וב"ז הוא שיטת הש"ס, משא"כ לפי הספרי האיסור הוא לא רק לתרום מן הרע על היפה, אלא גם כשאינו מפריש "מן המובחר" הרי הוא "בנשיאות עון". ויש לומר דפלוגתת הש"ס והספרי תלוי' בחקירה אם הדין החיובי שכאן לתרום מן היפה הוא מכלל החיוב הכללי דכל חלב לה' (שהוא הידור דלכתחילה בלבד, כלשון הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח) או שיש כאן חיוב מיוחד בתרומה שהעובר עליו הוא בנשיאת חטא (ועיי"ע בלקו"ש חל"ג קרח ג, דיש לתלות הפלוגתא נמי בחקירה אם חיוב הרמה מן היפה הוא דין בהפרשה או בנתינה, עיי"ש בארוכה).



תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

'ספר הזכרונות' – מהרי"ך לחיים

'ספר הזכרונות' יצא לאור ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע ובו זכרונות יקרים על ראשית התייסדות דרך החסידות ע"י הבעש"ט הק', באמצעות הצדיקים הנסתרים, אשר עודדו ורוממו את הגשם והרוח אצל בני ישראל הנדכאים שבאותו הדור; מטרת הספר – להראות לנו דוגמה חי' כיצד עלינו להתנהג, ולהעניק לנו כוחות להתגבר על הקשיים בעבודת ה'

זָכְרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל (קרח יג, ה)

בראשית – סיפור והצגת דוגמה חי' כיצד לחיות

משמח אותי לשלוח לו עותק של ספר הזכרונות מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. אם רצונו לקבל עותקים נוספים נשמח לשלוח לו.

כמה מילים על המשמעות של זכרונות אלו:

בתורה, כל פרט הוא הרי בעל חשיבות גדולה, ואפילו הסדר בתורה מלמד אותנו הרבה.

תורה היא מלשון הוראה, היינו שהתורה אינה ספר מעשיות, אלא ספר שמלמד. סדר התורה הוא שתחילה בא ספר בראשית, ורק אחר כך שמות, ויקרא וכו'. היסוד לכך הוא לא רק מפני שכך הי' המהלך הכרונולוגי של האירועים המסופרים, סיבה מספקת ל'ספר מעשיות' לא לספר שהוא מורה-דרך בחיים.

אלא גם, ואולי העיקר, משום שכך צריכה להיות הדרך של לימוד סדר החיים ליחיד, לכלל, לעם שלם.

תחילתו של לימוד כזה אינו הבהרת מצוות עשה ומצוות לא תעשה, אלא סיפור והצגת דוגמה חי' של יחידים, או דורות שלמים, הורים, קרובים או סתם אנשים שחיו את סדר החיים

המיוחד, שהם כמו "סללו את הדרך", הראו במוחש כיצד יש לחיות את החיים, ואיך אפשר להתגבר על קשיים שמתרחשים, ואשר רק זו היא הדרך הנכונה בחיים. ורק אחר כך באות ההוראות: קום עשה, שב ואל תעשה - בתור מסקנה וכמעט מובנת מאלי' מסיפורי החיים המסופרים קודם.

מטרת הזכרונות - להראות לנו דוגמא חי'

על דרך זה היא המשמעות העיקרית של זכרונות אלו:

כמטרה העיקרית אין הכוונה - עד כמה שזה לא יהי' חשוב - לספר את תולדות חייו של פלוני ופלוני, כדי שידעו את תולדות הדורות או האישים ההם.

עיקר המטרה היא להראות לנו דוגמא חי' כיצד יהודי - רב, למדן, סוחר, בעל מלאכה, קבצן - כל אחד מהם יהודי גדול בתחומו, עברו את חייהם,

וזה יראה לנו את הדרך הנכונה בזמננו, וגם יקל עלינו להתגבר על הקשיים הקשורים בהליכה בדרך כזו.

(תרגום מאגרות קודש ח"ב ע' רפה-ו - אגרות קודש המתורגמות ח"א ע' 53)



דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

חסיד ומקושר

ענין ההתקשרות הוא, ע"י קביעות לימוד תורת החסידות שיעור קבוע בכל יום ובפרט בשבת קודש, לקיים התקנות דאמירת תהלים בכל יום אחר התפלה כמו שנחלק התהלים לימי החדש, והתקנה דשבת מברכין, ומזמן לזמן לבא בכתובים להודיע מהנעשה בלימוד ובעבודה

...נחוי"ן הדבר, אשר אלו החפצים להתקשר לחסידות חב"ד ידעו מהו ענינו של חסיד ע"פ תורת חסידות חב"ד, ומהו ענינו של מקושר עפ"י תורת חסידות חב"ד.

והנה שם חסיד הוא שם קדום הנמצא בדברי רז"ל גם על אדם הראשון (עירובין יח:) והוא תואר השלימות וההפלגה אם בשכל או במדות או בשניהם יחדו.

אמנם בתורת חסידות חב"ד תואר חסיד הוא, מי שמכיר את מהותו העצמי ומעמדו בידיעת התורה ולימודה ומצבו בקיום המצות, יודע הוא מה שחסר לו, אבל הוא נותן לב ודואג למלאות את החסר ומרבה במשמעת בדרך קבלת עול.

ותואר מקושר, ע"פ תורת חסידות חב"ד ענין ההתקשרות הוא, ע"י קביעות לימוד תורת החסידות שיעור קבוע בכל יום ובפרט בשבת קודש, לקיים התקנות דאמירת תהלים בכל יום אחר התפלה כמו שנחלק התהלים לימי החדש, והתקנה דשבת מברכין, ומזמן לזמן לבא בכתובים להודיע מהנעשה בלימוד ובעבודה.

חפצים להיות ברשימת המקושרים

אם הנ"ל חפצים להיות ברשימת המקושרים ורוצים לקיים את האמור בזה בבקשה לקבוע זמן - אם אפשר גם בימות החול ובפרט בש"ק - ללמוד דברי אלקים חיים, חסידות, ולתת להם הוראות במה שילמדו בינם לבין עצמם, ובפרט בקריאת השיחות, והשי"ת יהי' בעזרם בגשמיות וברוחניות.

יעזור לו השי"ת בהדרוש לו בגשמיות וברוחניות, יתמיד לשקוד בלימוד דברי אלקים חיים - חסידות - בעיון הטוב, וגם ישתדל להאריך בתפלה שעה ושתיים להתבונן בגדולת ה' ולהתעורר במדות שבלב לאהבה אותו וליראה מפניו ית' והשי"ת יהי' בעזרו בגשמיות ורוחניות.

הדו"ש ומברכו.